

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення методичної ради університету
29 серпня 2024 року,
протокол № 1.

Перша проректорка, голова методичної ради
університету, кандидатка наук з державного
управління, доцентка

_____ Ірина КОВТУН
29 серпня 2024 року

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
з навчальної дисципліни
«КОНСТИТУЦІЙНИЙ КОНТРОЛЬ В УКРАЇНІ»
для підготовки на першому освітньому рівні
здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра
за спеціальністю 081 Право
галузі знань 08 Право
за заочною формою навчання**

ЗМІСТ

	Стор.
1. Структура вивчення навчальної дисципліни	– 3
1.1. Тематичний план навчальної дисципліни	– 3
1.2. Лекції	– 5
1.3. Семінарські (практичні, лабораторні) заняття	– 5
1.4. Самостійна робота студентів	– 7
1.5. Індивідуальні завдання	– 19
1.6. Підсумковий контроль	– 22
2. Схема нарахування балів	– 24
3. Рекомендовані джерела	– 25
4. Інформаційні ресурси в Інтернеті	– 36

1. Структура вивчення навчальної дисципліни

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин												
		Денна форма навчання						Заочна форма навчання						
		Усього	у тому числі					Усього	у тому числі					
			Лекції	Сем. (прак.)	Лабор.	Ін.зав.	СРС		Лекції	Сем. (прак.)	Лабор.	Ін.зав.	СРС	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
1.	Правова охорона Конституції	11	2	2	-	-	7	11	2	-	-	-	9	
2.	Конституційний Суд України – орган конституційної юрисдикції	11	2	2	-	-	7	11	-	-	-	-	11	
3.	Склад, структура та організація діяльності Конституційного Суду України	11	4	2	-	-	5	11	2	2	-	-	7	
4.	Правовий статус судді конституційного суду України	13	2	2	-	-	9	13	2	-	-	-	11	
5.	Повноваження та функції Конституційного Суду України	11	2	2	-	-	7	11	2	2	-	-	7	
6.	Проведення у справах конституційної юрисдикції	11	4	2	-	-	5	11	-	2	-	-	9	
7.	Особливості провадження по конституційним скаргам	11	2	2	-	-	7	11	-	-	-	-	11	
8.	Акти Конституційного Суду України	11	2	2	-	-	7	11	2	-	-	-	9	
	Всього годин:	90	18	18	-	-	54	90	10	6	-	-	74	

1.2. Лекції

№ з/п	Назва і план теми	Кількість годин
1	2	3
1.	Правова охорона Конституції	2
1.1.	Юридична природа конституції	
1.2.	Становлення інституту правової охорони конституції у світі та в	

1.3.	Україні	
1.4.	Поняття і система правової охорони конституції	
1.5.	Характеристика гарантій правової охорони конституції	
1.6.	Суб'єкти правової охорони конституції	
1.6.	Види конституційного контролю	
2.	Склад, структура та організація діяльності Конституційного Суду України	4
2.1.	Склад і порядок формування органу конституційної юстиції в зарубіжних країнах	
2.2.	Склад Конституційного Суду України та порядок його формування.	
2.3.	Структура Конституційного Суду України.	
2.4.	Органи Конституційного Суду України та їхнє функціональне призначення.	
2.5.	Голова та інші посадові особи Конституційного Суду України.	
2.6.	Секретаріат Конституційного Суду України.	
2.7.	Організація діяльності Конституційного Суду України	
3.	Правовий статус судді конституційного суду України	2
3.1.	Загальна характеристика статусу судді Конституційного Суду України.	
3.2.	Вимоги до судді Конституційного Суду України.	
3.3.	Заборони і обмеження для суддів Конституційного Суду	
3.4.	Набуття повноважень судді Конституційного Суду України.	
3.5.	Припинення повноважень судді Конституційного Суду України	
3.6.	Повноваження судді Конституційного Суду України.	
3.7.	Гарантії діяльності суддів Конституційного Суду України	
3.8.	Особливості правового статусу суддів органів конституційної юстиції в зарубіжних країнах	
4.	Повноваження та функції Конституційного Суду України	2
4.1.	Загальна характеристика повноважень та функцій Конституційного Суду України	
4.2.	Контроль відповідності Конституції України (конституційності) правових актів.	
4.3.	Офіційне тлумачення Конституції України.	
4.4.	Контроль відповідності Конституції України (конституційності) міжнародних договорів України.	
4.5.	Контроль додержання конституційної процедури розслідування і розгляду справи про усунення Президента України з поста в порядку імпічменту.	
4.6.	Контроль відповідності Конституції України (конституційності) питань, які пропонуються для винесення на всеукраїнський референдум за народною ініціативою.	
4.7.	Контроль відповідності Конституції України (конституційності) законопроектів про внесення змін до Конституції України.	
4.8.	Контроль відповідності Конституції України (конституційності) актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим та вирішення питання про порушення Верховною Радою Автономної Республіки Крим Конституції України або законів України.	
4.9.	Контроль відповідності Конституції України (конституційності) законів України (їх окремих положень) за конституційною скаргою особи, яка вважає, що застосований в остаточному судовому рішенні в її справі закон України суперечить Конституції України	
5.	Акти Конституційного Суду України	2
5.1.	Поняття, види та властивості актів Конституційного Суду України.	

5.2.	Порядок прийняття рішень та надання висновків Конституційним Судом України.	
5.3.	Окрема думка судді Конституційного Суду України.	
5.4.	Юридичні позиції Конституційного Суду України: поняття та значення.	
5.5.	Проголошення, опублікування і набрання чинності рішень та висновків Конституційного Суду України.	
5.6.	Порядок виконання актів Конституційного Суду України.	

1.3. Семінарські заняття

Семінарське заняття 1

Тема. Склад, структура та організація діяльності Конституційного Суду України

Питання для усного опитування та дискусії:

- 3.1. Склад і порядок формування органу конституційної юстиції в зарубіжних країнах
- 3.2. Склад Конституційного Суду України та порядок його формування.
- 3.3. Структура Конституційного Суду України.
- 3.4. Органи Конституційного Суду України та їхнє функціональне призначення.
- 3.5. Голова та інші посадові особи Конституційного Суду України.
- 3.6. Секретаріат Конституційного Суду України.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: організаційна структура Суду; Голова Суду; заступник Голови Суду; Велика палата, сенати, колегії Суду; постійні комісії Суду; науково-консультативна рада Суду; Секретаріат, архів, бібліотека Суду; офіційне видання Суду.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- Спеціальні пленарні засідання Суду;
- Засідання Суду, пов'язані з організаційною діяльністю;
- Порядок формування складу сенатів Конституційного Суду;
- Порядок утворення колегій суддів Конституційного Суду;
- Порядок обрання секретаря Колегії та виконання його обов'язків;
- Порядок тимчасового залучення Судді до складу неповноважної за складом Колегії;
- Внесення змін до персонального складу Сенату та Колегії;
- Порядок скликання зборів суддів Конституційного Суду;
- Графік роботи органів Конституційного Суду;
- Забезпечення діяльності Суду;
- Фінансове забезпечення Суду;
- Гарантії фінансової незалежності Суду;
- Майно та статус Суду як юридичної особи;
- Інформаційне забезпечення діяльності Конституційного Суду України;
- Доступ до публічної інформації в Суді;
- Веб-сайт Конституційного Суду України;
- Щорічна інформаційна доповідь Суду.

Семінарське заняття 2

Тема 5. Повноваження та функції Конституційного Суду України

Питання для усного опитування та дискусії:

- 5.1. Загальна характеристика повноважень та функцій Конституційного Суду України
- 5.2. Контроль відповідності Конституції України (конституційності) правових актів.
- 5.3. Офіційне тлумачення Конституції України.
- 5.4. Контроль відповідності Конституції України (конституційності) міжнародних договорів України.
- 5.5. Контроль додержання конституційної процедури розслідування і розгляду справи про усунення Президента України з поста в порядку імпічменту.
- 5.6. Контроль відповідності Конституції України (конституційності) питань, які пропонуються для винесення на всеукраїнський референдум за народною ініціативою.
- 5.7. Контроль відповідності Конституції України (конституційності) законопроектів про внесення змін до Конституції України.
- 5.8. Контроль відповідності Конституції України (конституційності) актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим та вирішення питання про порушення Верховною Радою Автономної Республіки Крим Конституції України або законів України.
- 5.9. Контроль відповідності Конституції України (конституційності) законів України (їх окремих положень) за конституційною скаргою особи, яка вважає, що застосований в остаточному судовому рішенні в її справі закон України суперечить Конституції України

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: інтерпретаційні повноваження, тлумачення, міжнародний договір, імпічмент, референдум, конституційний контроль, конституційна скарга, суб'єкти звернення, учасники конституційного провадження, зміни до Конституції України.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- Перевірка конституційності правових актів як сутнісна характеристика діяльності Конституційного Суду України.
- Поняття конституційності.
- Об'єкт конституційного контролю, що здійснюється Конституційним Судом України.
- Підстави для визнання правових актів неконституційними.
- Вирішення Конституційним Судом спорів про компетенцію.
- Практика діяльності Конституційного Суду України щодо перевірки конституційності законів та інших правових актів Верховної Ради, актів Президента і Кабінету Міністрів України, правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим.
- Правове регулювання порядку внесення змін до Конституції України.
- Конституційно-правові засади надання Конституційним Судом України висновку щодо відповідності законопроекту про внесення змін до Конституції України вимогам статей 157 і 158 Конституції України. Аналіз висновків КСУ.
- Конституційне регулювання статусу міжнародного права в національно-правових системах зарубіжних країн.
- Міжнародний договір в системі права України.
- Імплементация міжнародних договорів.
- Правове регулювання та практика розгляду Конституційним Судом України справ про відповідність Конституції України чинних міжнародних договорів України

або тих міжнародних договорів, які вносяться до Верховної Ради для надання згоди на їх обов'язковість.

- Надання Конституційним Судом висновку про додержання конституційної процедури розслідування і розгляду справи про усунення Президента України з поста в порядку імпічменту.
- Історія конституційно-правового регулювання офіційного тлумачення Конституції і законів України.
- Офіційне тлумачення Конституції та законів України Конституційним Судом: за і проти.
- Поняття, зміст і завдання тлумачення.
- Види і способи тлумачення.
- Приводи і підстави (умови) розгляду Конституційним Судом України справ про офіційне тлумачення Конституції та законів України.
- Характеристика процесу офіційного тлумачення Конституційним Судом України Конституції та законів України.
- Практика діяльності Конституційного Суду України щодо офіційного тлумачення Конституційним Судом України Конституції та законів України.
- Захист прав і свобод людини і громадянина як функція Конституційного Суду України.
- Форми захисту.
- Місце Конституційного Суду України в механізмі захисту прав і свобод людини і громадянина.

Семінарське заняття 3

Тема 6. Провадження у справах конституційної юрисдикції

Питання для усного опитування та дискусії:

- 6.1. Поняття та особливості конституційного провадження.
- 6.2. Суб'єкти та форми звернення до Конституційного Суду України. Учасники конституційного провадження.
- 6.3. Організаційно-правові форми конституційного провадження.
- 6.4. Строки конституційного провадження
- 6.5. Поняття, види та характеристика стадій конституційного провадження.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: конституційне судочинство, конституційне провадження, стадії конституційного судочинства, принципи конституційного судочинства, незалежність і безсторонність, публічність, колегіальність, рівність суддів, змагальність, диспозитивність, повнота і всебічність розгляду справи, обґрунтованість рішень і висновків, загальнообов'язковість рішень і висновків, допустимість розгляду, конституційне звернення, конституційне подання, рівність сторін, сторони і учасники конституційного судочинства, експерт, представник сторони, межі розгляду справ, підготовка справи, судовий розгляд, прийняття рішень і висновків, оприлюднення рішень і висновків.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- Співвідношення функцій Конституційного Суду України з його повноваженнями;
- Форми офіційного тлумачення Конституційним Судом Конституції України;
- Суб'єкти звернення до Конституційного Суду України з питань, віднесених до його компетенції;
- Підставами для прийняття Конституційним Судом України рішення щодо

- неконституційності правових актів;
- Юридична природа і значення висновку Конституційного Суду України щодо відповідності законопроекту про внесення змін до Конституції вимогам статей 157 і 158 Конституції України.
- Формах здійснення захисту прав і свобод людини і громадянина Конституційним Судом України.

1.4. Самостійна робота студентів

Тема 1. Правова охорона Конституції

Завдання 1. Використовуючи інтернет джерела, проведіть порівняльний аналіз конституційно-правового регулювання конституційного контролю згідно з Конституцією Франції, Конституцією Італії, Конституцією Польщі та заповнити наведену нижче таблицю. Завдання виконується письмово з обов'язковим посиланням на конкретні положення конституції відповідної держави.

Критерії	Франція	Італія	Польща
Найвищі органи влади, наділені повноваженнями щодо здійснення конституційного контролю			
Орган конституційної юрисдикції			
Кількісний склад органу конституційної юрисдикції			
Суб'єкти формування кількісного складу органу конституційної юрисдикції			
Термін призначення (обрання) на посаду члена органу конституційної юрисдикції			
Вимоги до кандидата на посаду члена органу конституційної юрисдикції			
Повноваження органу конституційної юрисдикції			
Форми звернення до органу конституційної юрисдикції			
Суб'єкти звернення до органу конституційної юрисдикції			
Акти органу конституційної юрисдикції			

Завдання 2. Провести порівняльний аналіз конституційно-правового регулювання конституційного контролю згідно з Конституційним договором між Верховною Радою України та Президентом України про основні засади організації та функціонування державної влади і місцевого самоврядування в Україні на період до прийняття нової Конституції України 1995 року (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1к/95-вр#Text>), Конституцією України в редакції 1996 року (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр/ed19960628>) та Конституцією України в редакції 2021 року (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>) та заповнити наведену нижче таблицю.

Завдання виконується письмово з обов'язковим посиланням на конкретні конституційні положення.

Критерії	Конституційний договір	Конституція України в редакції 1996 року	Конституція України в редакції 2021 року
Найвищі органи влади,			

наділені повноваженнями щодо здійснення конституційного контролю			
Орган конституційної юрисдикції			
Кількісний склад органу конституційної юрисдикції			
Суб'єкти формування кількісного складу органу конституційної юрисдикції			
Термін призначення (обрання) на посаду члена органу конституційної юрисдикції			
Вимоги до кандидата на посаду члена органу конституційної юрисдикції			
Повноваження органу конституційної юрисдикції			
Форми звернення до органу конституційної юрисдикції			
Суб'єкти звернення до органу конституційної юрисдикції			
Акти органу конституційної юрисдикції			

Завдання 3. Суб'єкт права на конституційне подання – 51 народний депутат України – звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням дати офіційне тлумачення положення «на наступній черговій сесії Верховної Ради України», яке міститься у ст. 155 Конституції України, в аспекті питання, «чи означає це положення, що законопроект про внесення змін до Конституції України може бути прийнятий лише безпосередньо на наступній (за номером) сесії Верховної Ради України після сесії, на якій такий законопроект безпосередньо схвалений; чи прийняття законопроекту про внесення змін до Конституції України можливо на будь-якій наступній сесії (тобто такий, що має місце пізніше за часом) після сесії, на якій відбулося попереднє схвалення такого законопроекту».

Практичну необхідність в офіційній інтерпретації положення «на наступній черговій сесії Верховної Ради України», яке міститься у ст. 155 Конституції України, автори клопотання обґрунтовували тим, що через обмеження у часі стосовно виконання необхідних процедур для остаточного схвалення законопроекту про внесення змін до Конституції України щодо децентралізації влади (реєстр. № 2217а) може скластися ситуація, коли цей законопроект не вспівають розглянути протягом третьої сесії Верховної Ради України.

Розкрийте роль Конституційного Суду України в механізмі охорони і захисту Конституції України. Що являє собою попередній і наступний, обов'язковий і факультативний, формальний і матеріальний конституційний контроль? Дайте оцінку правовій позиції, сформульованій у рішенні Конституційного Суду від 15.03.2016 р. № 1-рп/2016.

Завдання 4. Суб'єкт права на конституційне подання – Президент України – звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням дати офіційне тлумачення положень ч. 2, 3 ст. 124 Конституції України, зокрема, чи мають право суди загальної юрисдикції приймати до свого провадження і розглядати по суті позовні заяви про поновлення на роботі, зміну

формулювання щодо звільнення членів Кабінету Міністрів України, керівників інших центральних органів виконавчої влади та осіб, яких згідно з Конституцією України призначають на посади та звільняють з посад Президент України або Верховна Рада України.

На думку глави держави, такі заяви не підвідомчі судам загальної юрисдикції, оскільки для таких осіб (Прем'єр-міністр України, члени Кабінету Міністрів України, керівники інших центральних органів виконавчої влади, Генеральний прокурор України, Голова Антимонопольного комітету України, Голова Фонду державного майна України, судді) Конституцією України встановлено особливий порядок призначення на посади та звільнення з посад. Голова Верховної Ради України пояснив, що компетенція судів загальної юрисдикції поширюється на всі правовідносини, що виникають у державі, у тому числі й на зазначені. Генеральний прокурор України вважає неможливим оспорювання таких актів у судах загальної юрисдикції, оскільки визнання конституційності таких актів належить до повноважень Конституційного Суду України.

Якою, на Ваш погляд, може бути позиція КСУ з означеної проблеми? Які існують критерії розмежування юрисдикції Конституційного Суду України та судів загальної юрисдикції, особливо адміністративних?

Завдання 5. Конституційна судова реформа в Україні запровадила певні новели у порядку відбору кандидатур на посаду судді Конституційного Суду України та стосовно вимог до особи судді. Утім, сама процедура формування Суду не зазнала істотних змін. 12 Конституційний Суд України складається з 18 суддів, які призначаються Президентом України, Верховною Радою України та з'їздом суддів України по шість суддів відповідно. Судді призначаються на 9 років без права на повторне переобрання. На спеціальному пленарному засіданні Конституційного Суду шляхом таємного голосування із суддів строком на 3 роки без права на переобрання обирається Голова Конституційного Суду.

Дайте відповіді на запитання: чи впливає показник чисельності населення країни на кількісний склад органу конституційної юрисдикції? Чи можна вважати вірним твердження про те, що в Україні Конституційний Суд формується трьома гілками влади, при тому, що Президент України є лише главою держави, але шість суддів призначає саме він, а не Кабінет Міністрів України? Який порядок призначення суддів існує в інших країнах (на прикладі європейських держав, держав колишнього СРСР)? Який порядок заміщення вакантної посади судді КСУ. Оцініть вищевказані новели конституційної реформи в Україні.

Тема 2. Конституційний Суд України – орган конституційної юрисдикції

Завдання 1. Проаналізувати наведені нижче рішення Конституційного Суду України:

- Рішення Конституційного Суду України від 31.03.2015 № 1-рп/2015 у справі щодо офіційного тлумачення положень частини другої статті 469 Митного кодексу України;
- Рішення Конституційного Суду України від 21.12.2017 № 3-р/2017 у справі про виключення кандидатів у народні депутати України з виборчого списку політичної партії;
- Рішення Конституційного Суду України від 27.02.2018 № 1-р/2018 у справі про оподаткування пенсій і щомісячного довічного грошового утримання;
- Рішення Конституційного Суду України від 11.10.2018 № 7-р/2018 у справі щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень абзацу першого пункту 40 розділу VI “Прикінцеві та перехідні положення” Бюджетного кодексу України.

За результатами проведеного аналізу тисьмово визначити юридичні позиції Конституційного Суду України щодо такої складової верховенства права, як правова визначеність, та надати її узагальнене визначення.

Завдання 2. Проаналізувати Висновок Конституційного Суду України від 31.10.2019 № 4- в/2019 у справі щодо адвокатської монополії та релевантні положення Висновку Конституційного Суду України від 20.01.2016 № 1-в/2016 у справі щодо відповідності законопроекту про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя) та надайте відповідь на такі питання:

1. Який зміст засвідчує така складова верховенства права, як правова визначеність, щодо правотворчої та правозастосовної діяльності?

2. Чи поширюється вимога правової визначеності на юрисдикційну діяльність Конституційного Суду України?

3. Які правові мотиви та підстави могли бути покладені в основу змістовно іншого висновку Конституційного Суду України від 31.10.2019 № 4-в/2019 у справі щодо адвокатської монополії?

Завдання 3. Здійснити змістовний аналіз мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 22.01.2020 № 1-р(І)/2020 у справі за конституційною скаргою Плескача В'ячеслава Юрійовича щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень другого речення частини четвертої статті 42 Закону України «Про Конституційний Суд України», використовуючи при цьому кольорову візуалізацію:

- положення Конституції України, законів та інших нормативно-правових актів України, відповідно до яких Конституційний Суд України обґрунтував це Рішення, виділіть сірим кольором;
- положення міжнародно-правових актів, відповідно до яких Конституційний Суд України обґрунтував це Рішення, виділіть жовтим кольором;
- юридичні позиції Конституційного Суду України та Європейського суду з прав людини, відповідно до яких Конституційний Суд України обґрунтував це Рішення, виділіть синім кольором;
- доводи та висновки, відповідно до яких Конституційний Суд України обґрунтував це Рішення, виділіть зеленим кольором.

Завдання 4. Проаналізувати наведені нижче рішення Конституційного Суду України:

- Рішення Конституційного Суду України від 01.06.2016 № 2-рп/2016 у справі про судовий контроль за госпіталізацією недієздатних осіб до психіатричного закладу;
- Рішення Конституційного Суду України від 08.09.2016 № 6-рп/2016 у справі про проведення публічних богослужінь, релігійних обрядів, церемоній та процесій.

За результатами проведеного аналізу надайте відповідь на наступні питання:

1. Що являє собою принцип дружнього ставлення до міжнародного права?
2. Яким є функціональне призначення принципу дружнього ставлення до міжнародного права під час здійснення конституційного контролю?
3. Які акти міжнародного права застосовуються Конституційним Судом України під час розгляду та вирішення справ конституційної юрисдикції?

Завдання 5. Проаналізувати Постанову Великої Палати Верховного Суду від 14.03.2018 у справі № П/800/120/14 (номер рішення в ЄДРСР 73195164) та надати відповідь на наступні питання:

1. Якою є природа Конституційного Суду України як спеціально утвореного органу конституційної юрисдикції?
2. Які аргументи наведені в Постанові Великої Палати Верховного Суду на користь твердження про політичну природу Конституційного Суду України?
3. Які аргументи можуть бути надані проти твердження про політичну природу Конституційного Суду України?

Тема 3. Склад, структура та організація діяльності Конституційного Суду України

Завдання 1. Провести порівняльний аналіз конституційно-правового регулювання конституційного контролю згідно з Законом України від 16.10.1996 № 422/96-ВР «Про Конституційний Суд України» (зі змінами) та Законом України від 13.07.2017 № 2136-VIII «Про Конституційний Суд України» (зі змінами) та заповнити нижче наведену таблицю.

Завдання виконується письмово з обов'язковим посиланням на конкретні положення відповідного закону України.

Критерії	Закон 1996 року	Закон 2017 року
Кількісний склад Конституційного Суду України		
Суб'єкти формування Конституційного Суду України		
Термін призначення (обрання) на посаду судді Конституційного Суду України		
Вимоги до кандидата на посаду судді Конституційного Суду України		
Структура Конституційного Суду України		

Завдання 2. Вирішити юридичне рівняння, користуючись наведеними нижче позначеннями букв для отримання мінімальної кількості голосів суддів Конституційного Суду України, яка необхідна для ухвалення рішення у справі за конституційною скаргою Сенатом Конституційного Суду України.

$$\frac{(a + b + c) - d}{(f+4) - (x + y + z)}$$

a – мінімальна кількість суддів Конституційного Суду України, яка необхідна для того щоб пленарне засідання Великої палати було повноважним;

b – максимальна кількість суддів Конституційного Суду України у складі Сенату;

c – кількість колегій, які діють у складі Конституційного Суду України;

d – максимальна кількість суддів Конституційного Суду України, які діють у складі колегій;

f – мінімальна кількість суддів Конституційного Суду України, яка необхідна для того щоб засідання Конституційного Суду України було повноважним;

x – кількість форм звернень до Конституційного Суду України;

y – максимальна кількість місяців з дня набрання законної сили остаточним судовим рішенням, протягом яких має бути подана конституційна скарга;

z – кількість сенатів, які діють у складі Конституційного Суду України.

Завдання 3. На конкурс для відбору кандидатур на дві посади судді Конституційного Суду України до Комітету Верховної Ради України з питань правової політики надійшло чотири заяви:

1) від політичної партії, що налічує 260 народних депутатів – щодо двох кандидатів на посаду судді;

2) від політичної партії, що налічує 20 народних депутатів – щодо кандидата на посаду судді;

3) від групи позафракційних депутатів, що налічує 20 народних депутатів – щодо кандидата на посаду судді;

4) від завідувача кафедри конституційного права університету юридичного профілю, доктора юридичних наук, професора, члена Науково-консультативної ради Конституційного Суду України, члена-кореспондента Національної академії правових наук України – щодо

висунення власної кандидатури на посаду судді. Усі кандидатури відповідають конституційним вимогам для посади судді Конституційного Суду України.

Обґрунтовано вказати, яке рішення повинен ухвалити Комітет Верховної Ради України з питань правової політики згідно з чинним законодавством України з урахуванням принципів політичної нейтральності та пропорційності.

Обґрунтувати власну думку щодо потреби зміни процедури подання пропозицій до Комітету Верховної Ради України з питань правової політики для участі в конкурсі для відбору кандидатур на дві посади судді Конституційного Суду України.

Завдання 4. Конституційна судова реформа в Україні запровадила певні новели у порядку відбору кандидатур на посаду судді Конституційного Суду України та стосовно вимог до особи судді. Утім, сама процедура формування Суду не зазнала істотних змін. Конституційний Суд України складається з 18 суддів, які призначаються Президентом України, Верховною Радою України та з'їздом суддів України по шість суддів відповідно. Судді призначаються на 9 років без права на повторне переобрання.

На спеціальному пленарному засіданні Конституційного Суду шляхом таємного голосування із суддів строком на 3 роки без права на переобрання обирається Голова Конституційного Суду.

Дайте відповіді на запитання: *чи впливає показник чисельності населення країни на кількісний склад органу конституційної юрисдикції? Чи можна вважати вірним твердження про те, що в Україні Конституційний Суд формується трьома гілками влади, при тому, що Президент України є лише главою держави, але шість суддів призначає саме він, а не Кабінет Міністрів України? Який порядок призначення суддів існує в інших країнах (на прикладі європейських держав, держав колишнього СРСР)? Який порядок заміщення вакантної посади судді КСУ.*

Оцініть вищевказані новели конституційної реформи в Україні.

Завдання 5. Верховна Рада України 24.02.2014 р. ухвалила постанову «Про реагування на факти порушення суддями Конституційного Суду України присяги судді» № 775-VII. Цим документом було достроково припинено повноваження та звільнено з 13 посад 5 суддів Конституційного Суду України у зв'язку з порушенням ними присяги, що обґрунтовувалося тим, що зазначені судді брали участь у прийнятті рішень КСУ від 30.09.2010 р. № 20-рп/2010, від 29.05.2013 р. № 2-рп/2013, від 25.01.2012 р. № 3-рп/2012. На думку Верховної Ради України, судді порушили приписи ст. 3, 19, 147-153 Конституції України, що є незабезпеченням верховенства Конституції України, порушенням обов'язку захищати конституційний лад держави, конституційні права та свободи людини і громадянина і суперечить змісту присяги судді Конституційного Суду України, чесному і сумлінному виконанню обов'язків судді Конституційного Суду України.

Один із звільнених суддів звернувся до Вищого адміністративного суду України з позовом про скасування постанови про його звільнення на підставі того, що процедура звільнення судді Конституційного Суду України за порушення присяги визначена § 63 Регламенту Конституційного Суду України, а Верховна Рада України її порушила.

Яким є порядок дострокового припинення повноважень та звільнення судді КСУ? Чи є дії Верховної Ради України по звільненню суддів шляхом прийняття відповідної постанови правомірними? Чи належить дане питання до юрисдикції ВАСУ? В чому полягають гарантії незалежності суддів КСУ?

Завдання 6. Президент України призначив суддею Конституційного Суду України громадянина Г. Незважаючи на виданий Указ глави держави, призначений на посаду суддя Конституційного Суду України до роботи не приступив через об'єктивні і суб'єктивні причини. У подальшому Указ Президента був скасований новообраним Президентом України.

Прокоментуйте ситуацію, що склалася, звернувши увагу на такі моменти: яким вимогам має відповідати Указ Президента України про призначення на посаду судді КСУ; які причини могли вплинути на те, що новопризначений суддя не приступив до виконання своїх

обов'язків; з якого моменту суддя вважається таким, що вступив на посаду; які існують форми дострокового припинення повноважень судді КСУ?

Тема 5. Повноваження та функції Конституційного Суду України

Завдання 1. На пленарному засіданні Конституційного Суду України Уповноважений ВРУ з прав людини, обґрунтовуючи свої вимоги щодо офіційного тлумачення ч. 2 ст. 34 Конституції України: «Кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на власний вибір», просив Суд взяти до уваги практику Європейського суду з прав людини щодо інтерпретації ст. 10 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р., в якій сформульовано принцип, що «межі допустимої інформації щодо посадових і службових осіб можуть бути ширшими порівняно з межами такої ж інформації щодо звичайних громадян. Тому, якщо посадові чи службові особи діють без правових підстав, то мають бути готовими до критичного реагування з боку суспільства».

У протилежному випадку він залишав за собою право на оскарження рішення Конституційного Суду України до Європейського суду з прав людини.

Яке значення мають рішення та практика Європейського суду з прав людини для інтерпретаційної діяльності Конституційного Суду України?

Як, на Ваш погляд, має діяти Конституційний Суд України при вирішенні цієї справи?

Які існують механізми оскарження рішень Конституційного Суду України з питань офіційного тлумачення Конституції України?

Завдання 2. Проаналізуйте Рішення Конституційного Суду України від 25.12.2003 № 22-рп/2003 у справі щодо строків перебування на посту Президента України (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v022p710-03#Text>) та дайте відповіді на запитання:

1. *Які способи тлумачення використані Конституційним Судом України в аналізованому Рішенні?*

2. *Який вид тлумачення за обсягом здійснив Конституційний Суд України в аналізованому Рішенні?*

3. *Які правові мотиви та підстави могли бути покладені в основу змістовно іншого тлумачення частини першої статті 103 Конституції України?*

Завдання 3. Проаналізуйте Рішення Конституційного Суду України від 28.08.2020 № 9-р/2020 у справі щодо відповідності Конституції України (конституційності) Указу Президента України «Про призначення А. Ситника Директором Національного антикорупційного бюро України» (<https://ccu.gov.ua/dokument/9-r2020>) та дайте відповіді на запитання:

1. *Які правові акти є об'єктом здійснюваного Конституційним Судом України контролю відповідності Конституції України (конституційності)?*

2. *Чи наявні підстави, які могли бути покладені в основу змістовно іншого вирішення питання щодо відповідності Конституції України (конституційності) Указу Президента України «Про призначення А. Ситника Директором Національного антикорупційного бюро України»?*

Завдання 4. Проаналізувати Рішення Конституційного Суду України від 28.08.2020 № 10-р/2020 у справі щодо у справі щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень постанови Кабінету Міністрів України «Про встановлення карантину з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, та етапів послаблення протиепідемічних заходів», положень частин першої, третьої статті 29 Закону України «Про Державний бюджет України на 2020 рік», абзацу дев'ятого пункту 2 розділу II «Прикінцеві положення» Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2020 рік» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-20#Text>) та дайте відповіді на запитання:

1. Якими є темпоральні межі здійснюваного Конституційним Судом України контролю відповідності Конституції України (конституційності) правових актів?

2. Чи наявні підстави, які могли бути покладені в основу змістовно іншого вирішення питання щодо перевірки на відповідність Конституції України (конституційність) відповідних положень постанови Кабінету Міністрів України від 20.05.2020 № 392 та відповідних положень Порядку здійснення протиепідемічних заходів, пов'язаних із самоізоляцією, затвердженого цією постановою?

Завдання 5. Президент України як гарант державного суверенітету та територіальної цілісності України вніс у порядку законодавчої ініціативи на розгляд Верховної Ради України проект Закону України «Про відновлення ядерного статусу України». Народні депутати України звернулися до Конституційного Суду України з поданням, у якому просили, посилаючись на практичну необхідність, надати офіційне тлумачення положення Декларації про державний суверенітет України в частині декларування Україною наміру в майбутньому дотримуватися «трьох неядерних принципів: не приймати, не виробляти і не набувати ядерної зброї». Конституційний Суд України відмовив суб'єкту конституційного подання у відкритті провадження по справі.

Які, на Ваш погляд, аргументи міг навести орган конституційної юрисдикції на користь ухвалення такого рішення?

Які існують межі офіційного тлумачення Конституції України Конституційним Судом України?

Тема 6. Провадження у справах конституційної юрисдикції

Завдання 1. 10.11.1998 р. до Конституційного Суду України з Верховної Ради надіслано проект закону про внесення змін до Конституції України (висунуто групою 125 народних депутатів України) у частині наділення повноваженнями голів місцевих держадміністрацій на дачу згоди на призначення посадових осіб виконкомів сільських, селищних, міських рад. Такого роду законопроект розглядався у парламенті 17.06.1997 р., однак він був відхилений Верховною Радою.

Дати відповіді на запитання:

1. Яка процедура розгляду конституційним судом конституційних подань щодо відповідності статтям 157 і 158 Основного Закону проектів законів про внесення змін до Конституції України.
2. Чи зачіпають такого роду зміни до Конституції України, що визначені у вищезазначеному конституційному законопроекті, що зачіпають істотне значення (зміст) організаційної самостійності місцевого самоврядування? Наведіть аргументи на користь своєї правової позиції.
3. Чи дотримано парламентом конституційної процедури розгляду конституційних законопроектів?
4. Яким повинно бути рішення Конституційного Суду?

Завдання 2. Проаналізуйте статтю 55 Конституції України, рішення Конституційного Суду України у справі щодо права на оскарження в суді неправомірних дій посадової особи від 25 листопада 1997 року.

Дати відповіді на запитання:

1. Яка правова позиція Конституційного Суду України щодо розуміння положень статті 55 Конституції України?
2. Чи обов'язково перед зверненням до суду із позовною заявою використовувати адміністративний порядок оскарження?
3. Чи перешкоджає подання скарги до органу, посадової особи вищого рівня оскарженню цих рішень, дій чи бездіяльності до суду?
4. Як повинна вчинити громадянка Д.?

Завдання 3. Громадяни Т. Ломаченко та В. Іванова звернулися до Конституційного Суду із конституційним поданням про те, що суди загальної юрисдикції неоднозначно застосовують положення абз. 4 ст. 248³ ЦПК. Зокрема, приймаючи рішення за скаргами на дії прокурора, одні суди загальної юрисдикції на підставі положення абз. 4 ст. 248³ ЦПК залишали їх без розгляду, посилаючись на невідомість судам цієї категорії скарг, інші, керуючись статтями 55 і 124 Конституції, приймали їх до розгляду.

Дати відповіді на запитання:

1. Чи необхідно у сенсі положень статті 55 Конституції дотримуватися досудового порядку врегулювання спорів для того, щоб суд прийняв до свого провадження скаргу особи? Зокрема, якщо існує можливість оскарження правового акта прокурора до вищестоящего прокурора, чи не є це підставою для відмови відкриття провадження у справі судом загальної юрисдикції?
2. На підставі яких конституційних положень повинні діяти суди загальної юрисдикції при розгляді адміністративних позовів про визнання незаконним правових актів, дій або бездіяльності суб'єктів владних повноважень?
3. У чому полягає співвідношення адміністративної та конституційної юрисдикції при вирішенні питань про порушення прав людини й основоположних свобод?
4. Яке рішення повинен прийняти Конституційний Суд у цій справі?

Завдання 4. Проаналізувати Ухвалу Великої палати Конституційного Суду України від 20.06.2018 № 40-у/2018, Ухвалу Великої палати Конституційного Суду України від 07.03.2019 № 8-у/2019, Ухвалу Великої палати Конституційного Суду України від 19.03.2019 № 11-у/2019, Ухвалу Великої палати Конституційного Суду України від 05.11.2019 № 50-у/2019, релевантні положення чинного законодавства.

Дати відповіді на запитання:

1. Якими є підстави для відмови у відкритті конституційного провадження у справі?
2. Яким є порядок вирішення питання про відмову у відкритті конституційного провадження у справі?
3. Чи є можливим повторне звернення до Конституційного Суду України щодо того самого предмета?

Завдання 5. Проаналізувати Ухвалу Другого сенату Конституційного Суду України від 29.01.2020 № 1-уп(II)/2020, Ухвалу Другого сенату Конституційного Суду України від 01.04.2020 № 5-уп(II)/2020, Ухвалу Великої палати Конституційного Суду України від 06.12.2018 № 10-уп/2018, Ухвалу Великої палати Конституційного Суду України від 09.04.2020 № 3-уп/2020, релевантні положення чинного законодавства.

Дати відповіді на запитання:

1. Якими є підстави для закриття конституційного провадження у справі?
2. Яким є порядок вирішення питання про закриття конституційного провадження у справі?
3. Чи є можливим повторне звернення до Конституційного Суду України щодо того самого предмета?

Завдання 6. Проаналізувати Ухвалу Другого сенату Конституційного Суду України від 03.10.2018 № 41-уп(II)/2018, Ухвалу Другого сенату Конституційного Суду України від 17.12.2018 № 6-уп(II)/2018, Ухвалу Першого сенату Конституційного Суду України від 16.10.2019 № 20-уп(I)/2019, релевантні положення чинного законодавства.

Дати відповіді на запитання:

1. Якими є підстави для відмови сенатів від розгляду справи на розсуд Великої палати Конституційного Суду України?
2. Яким є порядок вирішення питання про відмову сенатів від розгляду справи на розсуд Великої палати Конституційного Суду України?
3. Якими є особливості обчислення строків конституційного провадження у разі відмови сенатів від розгляду справи на розсуд Великої палати Конституційного Суду України?

Завдання 7. До Окружного адміністративного суду міста Києва надійшла позовна заява про визнання протиправною бездіяльності Конституційного Суду України в частині недотримання строків розгляду конституційного подання. Позивач просить суд визнати протиправною бездіяльність Конституційного Суду України, яка, на його думку, полягає в недотриманні розумного шестимісячного строку розгляду справи за конституційним поданням 59 народних депутатів України щодо конституційності Закону України від 19.10.2017 № 2168-VIII «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення». Ухвалою колегії суддів Конституційного Суду України за вказаним конституційним поданням відкрито провадження у справі. Справа перебуває на розгляді Великої палати Конституційного Суду України починаючи з 02.10.2018. У цьому зв'язку позивач просить адміністративний суд зобов'язати Конституційний Суд України завершити розгляд вказаної справи протягом двох місяців.

Проаналізувати наведену вище інформацію та дати відповіді на запитання:

1. Яке рішення має прийняти адміністративний суд за позовом?
2. Які причини зумовлюють недотримання строків конституційного провадження?
3. Які заходи можуть бути вжиті для запобігання недотриманню строків конституційного провадження?

Тема 7. Особливості провадження по конституційним скаргам

Завдання 1. Громадянин Огірко С. звернувся до Конституційного Суду України із скаргою на вирок апеляційного суду Херсонської області, який засудив його до 10 років ув'язнення. Він вважав себе жертвою судового свавілля.

Дайте відповіді на запитання:

1. Чи може Конституційний Суд України задовольнити скаргу громадянина Огірка С.?
2. Які критерії прийнятності конституційних звернень фізичних та юридичних осіб до Конституційного Суду?
3. Чи прийнятним було б це звернення громадянина у випадку існування інституту конституційної скарги. Сформулюйте предмет звернення та вимоги суб'єкта оскарження.

Завдання 2. Проаналізувати Рішення Конституційного Суду України від 25.04.2019 № 1-р(П)/2019 у справі за конституційними скаргами Скрипки Анатолія Володимировича та Бобиря Олексія Яковича щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини третьої статті 59 Закону України від 28.02.1991 № 796-XII «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи», а також Рішення Чернігівського окружного адміністративного суду від 24.09.2019 у справі № 2540/2686/18 (номер рішення в ЄДРСР 84699401), Постанову Шостого апеляційного адміністративного суду від 03.12.2019 у справі № 2540/2686/18 (номер рішення в ЄДРСР 86273994), Ухвалу Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 22.01.2020 у справі № 2540/2686/18 (номер рішення в ЄДРСР 87079287).

Дайте відповіді на запитання:

1. Які темпоральні правила дії рішень та висновків Конституційного Суду України визначені Конституцією України?
2. Що являє собою інститут перегляду судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами у судовому процесі?
3. Які юридично значущі наслідки має аналізоване Рішення Конституційного Суду України для поновлення порушених прав Бобиря О.Я.?

Завдання 3. Проаналізувати Рішення Конституційного Суду України від 04.09.2019 № 6-р(П)/2019 у справі за конституційною скаргою Жабо Тетяни Максимівни щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини третьої статті 40 Кодексу законів про працю України, а також Постанову Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного цивільного суду від 13.11.2019 у справі № 545/1151/16-ц (номер рішення в ЄДРСР 86173768).

Дайте відповіді на запитання:

1. Зважаючи на покладену в основу прийняття Рішення правову аргументацію, яке положення Закону України від 13.07.2017 № 2136-VIII «Про Конституційний Суд України» (зі змінами) мало бути (але не було) застосовано Другим сенатом Конституційного Суду України?
2. Які юридично значущі наслідки має аналізоване Рішення для поновлення порушених прав Жабо Т.М.?
3. Які юридично значущі наслідки має аналізоване Рішення для практики застосування судами положень частини третьої статті 40 Кодексу законів про працю України?

Завдання 4. Проаналізувати Рішення Конституційного Суду України від 13.06.2019 № 4-р/2019 у справі щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини другої статті 392 Кримінального процесуального кодексу України, Рішення Конституційного Суду України від 25.06.2019 № 7-р/2019 у справі щодо відповідності Конституції України (конституційності) положення частини п'ятої статті 176 Кримінального процесуального кодексу України, а також ухвалу Новомосковського міськрайонного суду Дніпропетровської області від 09.01.2020 у справі № 183/3256/18 (номер рішення в ЄДРСР 86829338), ухвалу Шевченківського районного суду м. Києва від 30.07.2019 у справі № 761/48145/18 (номер рішення в ЄДРСР 84303032).

Дати відповіді на запитання:

1. Які юридично значущі наслідки для правового регулювання кримінального провадження мають рішення Конституційного Суду України про визнання неконституційними положень кримінального процесуального законодавства?
2. Наскільки ефективною є конституційна скарга як засіб юридичного захисту конституційних прав особи у кримінальному провадженні?

Завдання 5. Проаналізувати рішення Європейського суду з прав людини у справі «Пічкур проти України» та рішення «Mendrei v. Hungary» (§§ 27-44).

Дайте відповіді на запитання:

1. За яких умов орган конституційної юрисдикції визнається судом у контексті Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року?
2. За яких умов конституційна скарга визнається ефективним засобом юридичного захисту в контексті Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року?
3. За яких умов конституційна скарга може бути віднесена до національних засобів юридичного захисту, які мають бути вичерпані перед зверненням Європейського суду з прав людини?

Завдання 6. Проаналізувати постанову Дніпропетровського апеляційного адміністративного суду від 22.12.2017 у справі № 201/15357/17 (номер рішення в ЄДРСР 71333869).

Дайте відповіді на запитання:

1. Наскільки виправданим є наділення судів системи судоустрою повноваженням встановлювати при вирішенні справи суперечність Конституції України закону чи іншого правового акта (їх положень)?
2. Які юридично значущі наслідки має встановлення судом системи судоустрою суперечності Конституції України закону чи іншого правового акта (їх положень)?
3. Які засоби юридичного захисту можуть бути використані іншою стороною у справі у разі незгоди з рішенням суду системи судоустрою, в якому встановлена суперечність Конституції України закону чи іншого правового акта (їх положень)?

Тема 8. Акти Конституційного Суду України

Завдання 1. 66 народних депутатів України звернулися до Конституційного Суду України з конституційним поданням щодо відповідності Конституції України (конституційності) постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку платних послуг, які надаються в державних закладах охорони здоров'я та вищих медичних закладах

освіти». Підставою для розгляду справи народні депутати України вважали практичну необхідність в офіційній інтерпретації положень ч. 3 ст. 49 Конституції України.

Суб'єкт права на конституційне подання у своєму поданні вказував, що до Переліку платних послуг фактично включені лікувально-медичну, профілактичну та інші види медичних послуг та допомоги, які відповідно до ч. 3 ст. 49 Конституції України у таких закладах мають надаватися безоплатно, у зв'язку з чим просив визнати згадану Постанову неконституційною.

У прийнятому Конституційним Судом України рішенні від 25.11.1998 р. № 15-рп/98 (справа про платні медичні послуги) була сформована правова позиція, відповідно до якої поняття «медична допомога», умови запровадження медичного страхування, у тому числі державного, формування і використання добровільних медичних фондів, а також порядок надання медичних послуг, які виходять за межі медичної допомоги, на платній основі у державних і комунальних закладах охорони здоров'я та перелік таких послуг мають бути визначені законом.

Визначте поняття та види рішень Конституційного Суду України? Які конституційно-правові вимоги встановлені до змісту рішень та висновків Конституційного Суду України? В чому полягають особливості правової природи рішень та висновків Конституційного Суду України?

Завдання 2. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 51 народного депутата України про офіційне тлумачення положень ст. 10 Конституції України щодо застосування державної мови органами державної влади, органами місцевого самоврядування та використання її у навчальному процесі в навчальних закладах України (справа про застосування української мови) викликало неоднозначну реакцію у суспільстві (№ 10-рп/99 від 14 груд. 1999 р.).

Саме тому, відмежовуючись від офіційної інтерпретації ст. 10 Конституції України, висловив окрему думку суддя Конституційного Суду України О.М. Мироненко, рішуче скориставшись правом заперечення та застосувавши формулу *non tollet usum*.

Чи дозволяє чинний Закон України «Про Конституційний Суд України» кожному судді Конституційного Суду України висловлювати окрему думку щодо його рішення, висновку? Визначте юридичну природу окремої думки? Які існують типи окремих думок суддів органів конституційної юрисдикції в інших державах? Чи може надаватися окремій думці судді органу конституційного контролю прецедентний характер?

Завдання 3. У законотворчій діяльності Верховної Ради помітна тенденція до врахування мінливої економічної ситуації під час схвалення законів України про державний бюджет України. Йдеться не лише про особливості фінансування соціально-економічних прав особи, а й діяльність судової влади. Реагування судової влади на такий стан інколи нагадує своєрідний «пінгпонг».

Конституційний Суд України неодноразово звертав увагу Верховної Ради України на неконституційність таких законодавчих ініціатив. Так, Конституційний Суд України 01.12.2004 р. ухвалив Рішення, згідно з яким окремі положення Закону України «Про статус суддів» були визнані неконституційними, а також в якому виклав свою правову позицію, що зменшення рівня гарантій незалежності й недоторканності суддів при прийнятті нових законів не допускається.

Однак пізніше Верховна Рада України ухвалила інший Закон – «Про Державний бюджет на 2005 р.», яким був обмежений розмір пенсій та інших виплат суддям. Останнім прикладом реагування КСУ на подібну ситуацію стали рішення від 08.06.2016 р. № 4-рп/2016 та від 08.07.2016 р. № 5-рп/2016. У першому, зокрема, орган конституційної юрисдикції сформулював чітку правову позицію щодо 28 неприпустимості відтворення положень законів чи інших правових актів, визнаних неконституційними, а також вказав на преюдиційність свого рішення.

Як має діяти Конституційний Суд України у таких ситуаціях? Чи уповноважений Конституційний Суд за власною ініціативою відкривати провадження у справі? Чи допустимою є практика ігнорування рішень Конституційного Суду України? Поясніть особливості преюдиційності в конституційному та загальному судочинстві.

Завдання 4. У процесі практичної діяльності Конституційний Суд України формулює досить важливі правові позиції, а також звертається до інтерпретаційних висновків, викладених у попередніх його рішеннях. Так, у рішенні Конституційного Суду України від 25. 06. 2008 р. № 12-рп/2008 у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень ч. 5, 6 ст. 13 Закону України «Про статус народного депутата України»; ч. 4 ст. 61 Регламенту Верховної Ради України та офіційного тлумачення положень п. 6 ч. 2, 6 ст. 81; ч. 6 ст. 83 Конституції України; ч. 4 ст. 13 Закону України «Про статус народного депутата України» (справа про перебування народного депутата України у депутатській фракції) правові позиції містяться як у мотивувальній, так і в резолютивній частинах.

Натомість у рішенні Конституційного Суду України від 26.02.2009 р. № 6-рп/2009 у справі за конституційним поданням Президента України щодо офіційного тлумачення положення п. 18 ч. 1 ст. 85 Конституції України правова позиція міститься в мотивувальній частині рішення, а в резолютивній частині рішення, на її підставі, дається остаточний висновок.

Ще одним прикладом розміщення правових позицій Конституційного Суду України у мотивувальній частині його акта є рішення від 16.04.2009 р. № 7-рп/2009 у справі за конституційним поданням Харківської міської ради щодо офіційного тлумачення положень ч. 2 ст. 19; ст. 144 Конституції України, ст. 25; ч. 14 ст. 46; ч. 1, 10 ст. 59 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» (справа про скасування актів органів місцевого самоврядування).

Ухвала Конституційного Суду України від 15.07.2009 р. № 48-уп/2009 про припинення конституційного провадження у справі за конституційним поданням 51 народного депутата України щодо відповідності Конституції України (конституційності) розпоряджень Президента України про тимчасове виконання обов'язків голів місцевих державних адміністрацій є прикладом «відмовної» ухвали з «позитивним» змістом і містить посилення на минулі правові позиції Конституційного Суду України.

Визначте поняття «правова позиція» та дайте їх класифікацію. Чи знайшов своє закріплення цей термін у законодавстві України? У чому полягає юридична сила (природа) правових позицій Конституційного Суду України? В якому співвідношенні знаходяться поняття «рішення Конституційного Суду України» та «правова позиція»? Яке місце у структурі рішень Конституційного Суду України займають правові позиції?

Завдання 5. Конституційний Суд України, до повноважень якого віднесено лише визначення відповідності Конституції України окремих правових актів чи їх положень та офіційне тлумачення Конституції України, не є уповноваженим суб'єктом правотворчості (крім повноваження приймати акти, що регламентують організацію його внутрішньої роботи). Заповнення прогалін у законодавстві також не належить до його повноважень, що неодноразово підкреслював сам Конституційний Суд України (зокрема, у рішенні у справі про тлумачення Закону України «Про вибори народних депутатів України» від 25.03.1998 р. № 3-рп/98).

Іноді на законодавчому рівні акти Конституційного Суду України прирівнюються до «актів законодавства» та до «нормативно-правових актів», хоча сам Конституційний Суд України в Рішенні у справі про тлумачення терміна «законодавство» від 09.07.1998 р. № 12-рп/98 не відніс свої акти до системи законодавства України.

Чи може Конституційний Суд України переглядати свої правові позиції? Як впливають правові позиції Конституційного Суду України на правотворчу та правозастосовну практику в 30 Україні? Наведіть приклади з практики діяльності органу конституційної юрисдикції щодо впливу правових позицій на правотворчу та правозастосовну діяльність в Україні.

1.5. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання передбачаються у формі рефератів-оглядів, презентацій Power Point або есе. Завдання обирається студентом на початку семестру і виконується за усталеними

вимогами.

1.5.1. Основні вимоги до написання рефератів-оглядів

При виконанні індивідуального завдання необхідно взяти до уваги, що реферат (лат. *refereo* – доношу, повідомляю, переказую) – це короткий переказ змісту наукової роботи, книги або вчення, оформлене у вигляді письмової публічної доповіді; доповідь на задану тему, зроблена на основі критичного огляду відповідних джерел інформації (наукових праць, літератури по темі).

Зі свого боку, реферат-огляд складається на основі декількох джерел і зіставляє різні точки зору з досліджуваного питання.

Реферат-огляд, незалежно від теми, містить визначені реквізити: титульна сторінка встановленого зразка, вступ, розділи, висновки, список використаних джерел і додатки (у разі необхідності).

Обов'язково в тексті повинні бути посилання на джерела, що були використані при написанні реферату. Посилання подаються у квадратних дужках з вказівкою номера джерела, за яким воно внесене у список використаних джерел, та сторінки (якщо подається точна цитата або числові дані), наприклад [3, с.8].

Технічні вимоги: текст має бути набраний шрифтом Times New Roman, 14 кеглем через 1,5 інтервали. Поля: верхнє – 2,0 см, нижнє – 2,0 см, ліве – 3,0 см, праве – 1,0 см. Загальний обсяг реферату-огляду – до 15 сторінок формату А4.

Завдання обирається студентом на початку семестру і виконується за ustalеними вимогами.

1.5.2. Темы рефератів-оглядів

1. Правова визначеність та легітимні очікування як складові верховенства права.
2. Політична нейтральність судді Конституційного Суду України: проблеми забезпечення.
3. Саморегулювання діяльності Конституційного Суду України.
4. Визначення рівня компетентності та моральних якостей кандидатів на посаду судді Конституційного Суду України.
5. Інститут конституційної скарги: досвід зарубіжних країн
6. Місце конституційної скарги в системі захисту прав людини
7. Місце Конституційного Суду України в системі розподілу влад
8. Конституційний Суд України в системі юрисдикційних органів
9. Особлива роль Конституційного Суду України у захисті конституційних прав і свобод людини
10. Співвідношення функцій судів загальної юрисдикції та Конституційного Суду України в контексті судової реформи
11. Конституційний Суд України та суди загальної юрисдикції: організаційно-правові та функціональні відмінності
12. Місце органів конституційної юрисдикції в механізмі стримувань і противаг демократичної правової держави
13. Органи конституційної юстиції в механізмі державної влади: зарубіжний та національний досвід
14. Проблеми функціонування Конституційного Суду України
15. Ефективність конституційної скарги як засобу юридичного захисту конституційних прав особи
16. Конституційний Суд України: історія та сучасність
17. Принципи конституційного судочинства (процесу) та їх специфіка
18. Незалежність конституційних судів: український досвід у європейському контексті
19. Особливості реалізації принципу гласності у конституційному судочинстві в Україні
20. Юридична природа правових актів Конституційного Суду України
21. . Правовий захист конституції та конституційна юстиція: національний досвід
22. Проблеми виконання рішень Конституційного Суду України
23. Особливості реалізації актів Конституційного Суду України

24. Застереження конституційного суду України як елемент процедури внесення змін до конституції України
25. Попередній контроль за змінами Конституції: юридичні позиції Конституційного Суду України

1.5.3. Основні вимоги до підготовки презентацій

Презентація створюється за допомогою Power Point, що входить у пакет Microsoft Office. Презентація є чергуванням слайдів, що розкривають тему презентації.

Загальний обсяг роботи – 15-20 слайдів.

1.5.4. Темі презентацій

1. Поняття і система правової охорони Конституції.
2. Завдання і функції правової охорони Конституції.
3. Конституційний контроль і конституційний нагляд в системі правової охорони Конституції.
4. Конституційна відповідальність як гарантія правової охорони Конституції.
5. Гарантії стабільності Конституції.
6. Зародження і розвиток інституту правової охорони Конституції.
7. Історія розвитку судового конституційного контролю.
8. Ідеї правової охорони Конституції у конституційно-правових доктринах України.
9. Правове регулювання конституційної юстиції в Україні за законодавством 1992 року і сьогодні.
10. Верховна Рада України як орган конституційного контролю.
11. Президент України в системі правової охорони Конституції.
12. Місце Кабінету Міністрів України в механізмі забезпечення правової охорони Конституції.
13. Роль конституційного суду в забезпеченні верховенства Конституції.
14. Конституційний контроль як функція влади у правовій державі.
15. Співвідношення права і політики у діяльності конституційного суду.
16. Конституційний суд в судово-правовій системі держави.
17. Незалежність конституційного суду і її гарантії.
18. Функції конституційного суду.
19. Роль Конституційного Суду України у громадському і державному житті.
20. Незалежність судді конституційного суду і її гарантії.
21. Недоторканість судді конституційного суду.
22. Припинення (призупинення) повноважень судді конституційного суду.
23. Історія формування компетенції конституційних судів.
24. Компетенція конституційного суду в зарубіжних країнах і в Україні.
25. Перевірка Конституційним Судом України відповідності Конституції України законів та інших правових актів в порядку попереднього (превентивного) конституційного контролю.
26. Перевірка Конституційним Судом України конституційності законів та інших правових актів в порядку наступного (репресивного) конституційного контролю.
27. Вирішення Конституційним Судом України спорів про компетенцію.
28. Перевірка Конституційним Судом конституційності міжнародних договорів України.
29. Офіційне тлумачення Конституційним Судом Конституції України.
30. Захист Конституційним Судом України прав і свобод людини і громадянина.
31. Конституційний контроль за дотриманням процедури імпічменту.
32. Надання Конституційним Судом висновку щодо відповідності законопроекту про внесення змін до Конституції України вимогам статей 157 і 158 Конституції України.
33. Поняття і види актів Конституційного Суду України.
34. Правова природа і юридична сила актів Конституційного Суду України.
35. Конституційний Суд України як учасник правотворчості (законотворчості).
36. Правові позиції Конституційного Суду України: поняття і значення.

37. Механізм виконання рішень Конституційного Суду України.
38. Особливості конституційного провадження.
39. Організаційно-правові форми конституційного провадження.
40. Перегляд Конституційним Судом раніше винесених ним рішень.

1.6. Підсумковий контроль

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі усного заліку та тестових питань.

1.6.1. Питання для підсумкового контролю

1. Функціональне призначення та поняття конституційного контролю.
2. Органи конституційного контролю.
3. Конституційна юстиція як інституційна форма здійснення конституційного контролю.
4. Моделі конституційного контролю та їхня загальна характеристика.
5. Американська (дифузна, північноамериканська) модель конституційного контролю.
6. Європейська (континентальна, кельзенівська) модель конституційного контролю.
7. Французька модель конституційного контролю. \
8. Іберійська (латиноамериканська) модель конституційного контролю.
9. Ісламська модель конституційного контролю.
10. Види конституційного контролю за часом застосування.
11. Види конституційного контролю за обсягом.
12. Види конституційного контролю за змістом.
13. Види конституційного контролю за обов'язковістю його застосування.
14. Види конституційного контролю за суб'єктом здійснення.
15. Основні історичні етапи становлення конституційної юстиції в Україні.
16. Основні історичні етапи розвитку конституційної юстиції в Україні.
17. Політико-правова природа Конституційного Суду України.
18. Політизація конституційної юстиції і доктрина політичного питання.
19. Нормативне регулювання організації та діяльності Конституційного Суду України.
20. Загальна характеристика верховенства права як засади діяльності Конституційного Суду України.
21. Законність і юридична визначеність як засади діяльності Конституційного Суду України.
22. Заборона свавілля та доступ до правосуддя, представленого незалежними та безсторонніми судами, як засади діяльності Конституційного Суду України.
23. Дотримання прав людини; заборона дискримінації та рівність перед законом як засади діяльності Конституційного Суду України.
24. Незалежність і колегіальність як засади діяльності Конституційного Суду України.
25. Гласність і відкритість як засади діяльності Конституційного Суду України.
26. Повний і всебічний розгляд справ, обґрунтованість та обов'язковість ухвалених рішень і висновків як засади діяльності Конституційного Суду України.
27. Склад Конституційного Суду України та порядок його формування.
28. Структура Конституційного Суду України.
29. Органи Конституційного Суду України та їхнє функціональне призначення.
30. Голова та інші посадові особи Конституційного Суду України.
31. Секретаріат Конституційного Суду України.
32. Загальна характеристика статусу судді Конституційного Суду України.
33. Вимоги до судді Конституційного Суду України.
34. Набуття повноважень судді Конституційного Суду України.
35. Припинення повноважень судді Конституційного Суду України
36. Права судді Конституційного Суду України
37. Обов'язки судді Конституційного Суду України.
38. Гарантії діяльності суддів Конституційного Суду України
39. Поняття та особливості конституційного провадження.
40. Суб'єкти та форми звернення до Конституційного Суду України.

41. Учасники конституційного провадження.
42. Організаційно-правові форми конституційного провадження.
43. Строки конституційного провадження.
44. Поняття, види та характеристика стадій конституційного провадження.
45. Поняття та особливості конституційного провадження.
46. Форми звернення до Конституційного Суду України.
47. Суб'єкти конституційного подання.
48. Суб'єкти конституційного звернення.
49. Учасники конституційного провадження.
50. Організаційно-правові форми конституційного провадження.
51. Строки конституційного провадження.
52. Поняття та види стадій конституційного провадження.
53. Характеристика стадії відкриття конституційного провадження.
54. Характеристика стадії розгляду конституційного провадження.
55. Поняття та сутність конституційної скарги.
56. Умови прийнятності конституційної скарги.
57. Конституційне провадження у справах за конституційними скаргами.
58. Юридично значущі наслідки розгляду конституційних скарг Конституційним Судом України.
59. Поняття та властивості актів Конституційного Суду України.
60. Види актів Конституційного Суду України.
61. Порядок прийняття рішень та надання висновків Конституційним Судом України.
62. Окрема думка судді Конституційного Суду України.
63. Юридичні позиції Конституційного Суду України: поняття та значення.
64. Проголошення, опублікування і набрання чинності рішень та висновків Конституційного Суду України.
65. Порядок виконання актів Конституційного Суду України.

1.6.2. Приклад залікового білету

Теоретичні питання:

1. Види актів Конституційного Суду України
2. Суб'єкти конституційного подання

Тестові завдання:

- 1. Який орган здійснює підготовку питання щодо розгляду на конкурсних засадах кандидатур на посаду судді Конституційного Суду України у Верховній Раді України?**
 - А) комітет, до предмета відання якого належать питання правового статусу Конституційного Суду України;
 - В) Рада суддів України;
 - С) тимчасова спеціальна комісія Верховної Ради України;
 - Д) конкурсна комісія, створена Верховною Радою України.

- 2. Хто є суб'єктом звернення до Конституційного Суду України щодо додержання конституційної процедури розслідування і розгляду справи про усунення Президента України з поста в порядку імпичменту?**
 - А) Верховна Рада України;
 - В) щонайменше як 45 народних депутатів України;
 - С) Президент України;
 - Д) Верховний Суд.

- 3. Письмове клопотання щодо перевірки на відповідність Конституції України (конституційність) закону України (його окремих положень), що застосований в остаточному судовому рішенні це _____**

4. Як називається особа, яка має необхідні спеціальні знання та якій у порядку, встановленому Законом та Регламентом, доручається надати висновок з питань, що виникають під час розгляду справи і стосуються спеціальних знань цієї особи?

- A) спеціаліст;
- B) експерт;
- C) свідок;
- D) перекладач.

5. Коли звернення до Конституційного Суду України може бути відкликане?

- A) не може бути відкликане;
- B) в будь-який час після відкриття конституційного провадження ;
- C) в будь-який час після відкриття конституційного провадження, але до переходу Конституційного Суду України в закриту частину пленарного засідання;
- D) до винесення рішення.

2. Схема нарахування балів

2.1. Нарухування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

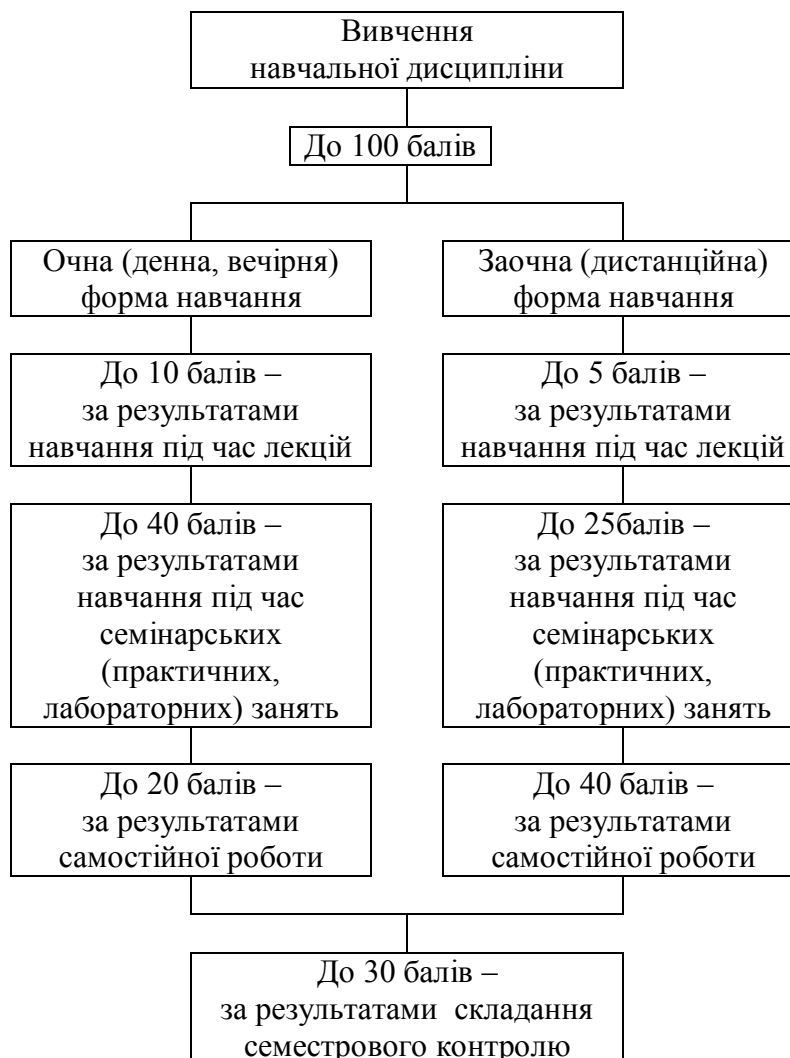

Рис. 2.1. Схема нарахування балів студентам за результатами навчання

2.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатками 1 і 2 до Положення про

організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова.

З навчальної дисципліни «Конституційний контроль в Україні» передбачено проведення 9 лекційних занять за заочною формою навчання.

Отже, студент може набрати під час лекцій таку кількість балів:

№ з/п	Форма навчання	Кількість лекцій за планом	Кількість відвіданих лекцій				
			1	2	3	4	5
1.	Заочна	5	1	2	3	4	5

2.3. З навчальної дисципліни «Конституційний контроль в Україні» передбачено проведення 1 семінарського заняття за заочною формою навчання.

За результатами семінарського (практичного) заняття кожному студенту до відповідного документа обліку успішності виставляється кількість балів від 0 до 5 числом, кратним 0,5, яку він отримав протягом заняття.

Критерії поточного оцінювання знань студентів наведені у п. 4.3.8. Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова (в редакції, затвердженій рішенням вченої ради від 29 травня 2017 року, протокол № 14).

6.4. Перерозподіл кількості балів в межах максимально можливої кількості балів за самостійну роботу студентів та виконання індивідуальних завдань, наведено в наступній таблиці:

№ з/п	11 тем	Номер теми								Усього балів	
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.		
1.	Максимальна кількість балів за самостійну роботу	4	4	4	4	4	4	4	4	4	32
2.	Максимальна кількість балів за індивідуальне завдання	8								8	
	Усього балів									40	

3. Рекомендовані джерела

Основні джерела

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vp>.
2. Про Конституційний Суд України : Закон України від 13.07.2017 № 2136-VIII (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19>.
3. Про Конституційний Суд України : Закон України від 16.10.1996 № 422/96-вр (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/422/96-vp>.
4. Про Конституційний Суд України : Закон України від 03.06.1992 № 2400-XII (зі змінами). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2400-12>.
5. Конституційний Договір між Верховною Радою України та Президентом України про основні засади організації функціонування державної влади і місцевого самоврядування в Україні на період до прийняття нової Конституції України від 08.06.1995. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1к/95-вр>.
6. Конституція (Основний Закон) України від 20.04.1978 № 888-09 (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/888-09>.

7. Про зміни і доповнення статті 125 Конституції (Основного Закону) СРСР : Закон Союзу Радянських Соціалістичних Республік від 23.12.1988 № 974-I. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0974400-89>.
8. Про зміни і доповнення Конституції (Основного Закону) Української РСР : Закон Української Радянської Соціалістичної Республіки від 27.10.1989 № 8303-XI. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/8303-11>.
9. Про зміни і доповнення Конституції (Основного Закону) Української РСР : Закон Української Радянської Соціалістичної Республіки від 24.10.1990 № 404- XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/404-12>.
10. Регламент Конституційного Суду України : Постанова Конституційного Суду України від 22.02.2018 № 1-пс/2018 (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0001710-18>.
11. Регламент Конституційного Суду України : Рішення Конституційного Суду України від 05.03.1997 (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001z710-97>.
12. Положення про Секретаріат Конституційного Суду України : затверджено Постановою Конституційного Суду України від 11.04.2019 № 13-п/2019. URL: <http://www.ccu.gov.ua/docs/179> (дата звернення: 01.02.2020).
13. Положення про Бібліотеку Конституційного Суду України : затверджено Постановою Конституційного Суду України від 29.01.2019 № 2-п/2019. URL: http://www.ccu.gov.ua/sites/default/files/docs/2_n_2019.pdf.
14. Положення про Архів Конституційного Суду України : затверджено Постановою Конституційного Суду України від 29.01.2019 № 3-п/2019. URL: http://www.ccu.gov.ua/sites/default/files/docs/3_n_2019.pdf.
15. Положення про Науково-консультативну раду Конституційного Суду України : затверджено Постановою Конституційного Суду України від 03.12.2018 № 38-п/2018. URL: <http://www.ccu.gov.ua/storinka/polozhennya-pronaukovo-konsultatyvnu-radu-konstytucijnogo-sudu-ukrayiny>.
16. Правила внутрішнього трудового розпорядку в Конституційному Суді України : затверджено зборами працівників, які виконують функції з обслуговування Секретаріату Конституційного Суду України та працівників патронатних служб від 30.06.2017. URL: <http://www.ccu.gov.ua/docs/3097> (дата звернення: 01.02.2020).
17. Правила внутрішнього службового розпорядку в Конституційному Суді України : затверджено зборами (конференцією) державних службовців Конституційного Суду України від 30.06.2017 (зі змінами). URL: <http://www.ccu.gov.ua/docs/3098>.
18. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.
19. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 07.07.2010 № 2453-VI (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2453-17>.
20. Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя) : Закон України від 02.06.2016 № 1401-VIII (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1401-19>.
21. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів : Закон України від 03.10.2017 № 2147-VIII (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2147%D0%B0-19#n707>.
22. Про Регламент Верховної Ради України : Закон України від 10.02.2010 № 1861- VI (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17>.
23. Регламент З'їзду суддів України : затверджено рішенням XII позачергового з'їзду суддів України від 25.09.2014. URL: <http://rsu.gov.ua/ua/documents/24>
24. Регламент призначення суддів Конституційного Суду України на посади за квотою з'їзду суддів України : затверджено рішенням XII позачергового з'їзду суддів України від 25.09.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0005415-14#n9>
25. Рішення Конституційного Суду України від 02.12.2019 № 11-р/2019 у справі щодо офіційного тлумачення положень статті 151-2 Конституції України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v011p710-19>.

26. Рішення Конституційного Суду України від 22.01.2020 № 1-р(І)/2020 у справі за конституційною скаргою Плескача В'ячеслава Юрійовича щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень другого речення частини четвертої статті 42 Закону України «Про Конституційний Суд України». URL: <http://www.ccu.gov.ua/dokument/1-ri2020>.
27. Рішення Конституційного Суду України від 23.06.1997 № 2-зп у справі про акти органів Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v002p710-97>.
28. Рішення Конституційного Суду України від 11.07.1997 №3-зп у справі щодо конституційності тлумачення Верховною Радою України статті 98 Конституції України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v003p710-97>.
29. Рішення Конституційного Суду України від 14.12.2000 № 15-рп/2000 у справі про порядок виконання рішень Конституційного Суду України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-00>.
30. Рішення Конституційного Суду України від 26.06.2008 № 13-рп/2008 у справі про повноваження Конституційного Суду України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v013p710-08>.

Допоміжні джерела

До теми 1

1. Алексєнко І.Г. Європейська модель конституційної юстиції (порівняльноправова ретроспектива). Дніпропетровськ: Наука і освіта, 1998. 230 с.
2. Гергелійник В.О. Конституційний суд в системі органів контрольної влади: теоретичні аспекти. Право України. 1999. № 5. С. 81–85.
3. Кельман М.С. Конституційний контроль як засіб захисту конституцій у національних правових системах континентального права : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. 12.00.02. Київ, 2001. 19 с.
4. Селіванов О.А. Конституційний судовий контроль за актами органів державної влади України : (наук.-практ. аналіз). Київ : Парлам. вид-во, 2018. 182 с.
5. Скомороха В.Є. Конституційна юрисдикція в Україні: проблеми теорії, методології і практики. Київ : МП Леся, 2007. 715 с.
6. Черняк Є.В. Судова справа *Marbury v. Madison* як головне джерело американської доктрини судового перегляду. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. 2003. Вип. 53. С. 82–84.

До теми 2

1. Загальна теорія права: Підручник / За заг. ред. М.І. Козюбри. К.: Ваїте, 2015. 392 с.
2. Загальна теорія права : Підручник / О.В. Петришин, В.В. Лемак, С.І. Максимов та ін. ; Національний юридичний університет ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2020. 568 с.
3. Головатий С. Верховенство права : монографія : у 3 кн. К. : Фенікс, 2006. Кн. 1 : Від ідеї – до доктрини. С. 1–624. Кн. 2 : Від доктрини – до принципу. С. 625–1276. Кн. 3 : Український досвід. С. 1277–1747.
4. Козюбра М. Попередній конституційний контроль і захист прав людини. Вісник Конституційного Суду України. 2001. № 2. С. 54–60.
5. Лемак В.В. Проблеми інституційної незалежності Конституційного Суду України : уроки європейського досвіду. Вісник Конституційного Суду України. 2015. № 4. С. 113-117.
6. Мироненко О. Еволюція та особливості функціонування соціалістичної моделі конституційної юстиції (1945-1980 роки). Вісник Конституційного Суду України. 2007. № 6. С. 69-80.
7. Радзівєвська В.В. Конституційний Суд України в механізмі забезпечення прав і свобод людини і громадянина : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Київ, 2013. 16 с.
8. Стецюк П. Гарантії незалежності Конституційного Суду України. Вісник Конституційного Суду України. 2013. № 1. С. 63-71.

9. Стецюк П. Зміни до Основного Закону України щодо правосуддя (конституційно-юрисдикційний зріз). Вісник Конституційного Суду України. 2016. № 4–5. С. 194–201.

До теми 3

Нормативно-правові акти:

1. Про затвердження Положення про Науково-консультативну раду Конституційного Суду України : постанова Конституційного Суду України № 38-п/2018 від 03.12.2018. URL: <http://www.ccu.gov.ua/docs/2455/>.
2. Про затвердження Положення про Постійну комісію з питань наукового забезпечення Конституційного Суду України : постанова Конституційного Суду України № 39-п/2018 від 03.12.2018. URL: <http://www.ccu.gov.ua/docs/2462/>
3. Про затвердження Положення про Постійну комісію з питань регламенту та етики Конституційного Суду України : постанова Конституційного Суду України № 40-п/2018 від 03.12.2018. URL: <http://www.ccu.gov.ua/docs/2463/>
4. Про затвердження Положення про Постійну комісію з питань бюджету та кадрів Конституційного Суду України : постанова Конституційного Суду України № 41-п/2018 від 03.12.2018. URL: [http://www.ccu.gov.ua/docs/2464.](http://www.ccu.gov.ua/docs/2464/)
5. Про затвердження Положення про Постійну комісію з питань міжнародних зв'язків Конституційного Суду України : постанова Конституційного Суду України № 42-п/2018 від 03.12.2018. URL: <http://www.ccu.gov.ua/docs/2465/>.
6. Про затвердження Положення про Бібліотеку Конституційного Суду України : постанова Конституційного Суду України № 2-п/2019 від 29.01.2019. URL: <http://www.ccu.gov.ua/docs/2530/>.
7. Про затвердження Положення про Архів Конституційного Суду України : постанова Конституційного Суду України № 3-п/2019 від 29.01.2019. URL: <http://www.ccu.gov.ua/docs/2531/>.
8. Про затвердження Положення про Секретаріат Конституційного Суду України : постанова Конституційного Суду України № 13-п/2019 від 11.04.2019. URL: <http://www.ccu.gov.ua/docs/2686/>.
9. Про затвердження Положення про патронатну службу судді Конституційного Суду України : постанова Конституційного Суду України № 25-п/2019 від 16.07.2019. URL: <http://www.ccu.gov.ua/docs/2809/>.
10. Про затвердження Положення про офіційний вебсайт Конституційного Суду України : постанова Конституційного Суду України № 24-п/2020 від 21.07.2020. URL: <http://www.ccu.gov.ua/docs/3182/>

Наукова література

1. Бондаренко Б. Формування складу конституційного суду як складова механізму забезпечення його незалежності. Український часопис конституційного права. 2020. № 1. С. 26-37.
2. Вольська І.В. Порівняльно-правовий аналіз структури конституційних судів європейських держав. Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні : Матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (Чернівці, 16 жовтня 2020 р.); [редкол.: О. В. Щербанюк (голова), Л. Г. Бзова (відпов. секр.) та ін.]. Київ: Видавництво ВАІТЕ, 2020. С. 84–86. URL: <https://law.chnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/12/Zbirnyk-16.10.20.pdf>.

3. Івановська А. М. Формування спеціалізованих органів конституційного контролю як гарантія їх незалежності: зарубіжний досвід. Університетські наукові записки. 2015. Вип. 2. С. 27–41.
4. Івановська А.М. Проблемні питання формування Конституційного Суду України. Університетські наукові записки. 2018. Вип 2. С. 24-35.
5. Кампо В.М. Блокування парламентом процедури формування Конституційного Суду України у 1992–1995 роках: причини і наслідки. Вісник Конституційного Суду України. 2018. № 1. С. 143-153.
6. Ковальчук В., Шабелько Н. Формування Конституційного Суду України як одна з умов забезпечення його легітимного функціонування. Історикоправовий часопис. 2016. № 1. С. 69-74.
7. Польська М. О. Суб'єктний склад Конституційного Суду України за новим законодавством. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. 2017. № 4. С. 58–69.
8. Щербанюк О.В. Удосконалення нормативно-правового забезпечення діяльності Конституційного Суду України як шлях до формування європейської моделі конституційного судочинства. Вісник Конституційного Суду України. 2016. № 6. С. 187-197

До теми 4

Нормативно-правові акти

1. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>
2. Рішення Окружного адміністративного суду міста Києва від 19.10.2019 у справі № 640/8752/19. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/84950610>
3. Постанова Шостого апеляційного адміністративного суду від 06.02.2020 у справі № 640/8752/19. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/87549150>
4. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 14.08.2020 у справі № 640/8752/19. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/90985595>
5. Висновок постійної комісії з питань регламенту та етики Конституційного Суду України, затверджений рішенням від 17.04.2019. URL: http://www.ccu.gov.ua/sites/default/files/visnov_post_kom_0.pdf
6. Постанова Конституційного Суду України про звільнення Шевчука Станіслава Володимировича з посади судді Конституційного Суду України від 14.05.2019 № 1-пс/2019. URL: <http://ccu.gov.ua/docs/2714>
7. Рішення Конституційного Суду України від 02.12.2019 № 11-р/2019 у справі щодо офіційного тлумачення положень статті 151-2 Конституції України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v011p710-19>
8. Про затвердження Положення про Постійну комісію з питань регламенту та етики Конституційного Суду України : постанова Конституційного Суду України № 40-п/2018 від 03.12.2018. URL: <http://www.ccu.gov.ua/docs/2463/>

Наукова література

9. Коментар для газети «Закон і Бізнес» (2021, № 1-2 (1507-1508)) В. Галунька “Чи є підстави для сумнівів у повноваженні Президента відсторонити від посади суддю КС?”. URL: shorturl.at/iHKRZ

10. Коментар для газети «Закон і Бізнес» (2021, № 1-2 (1507-1508)) О. Кучинської «Щодо питання тимчасового відсторонення від посади судді КС на підставі ч. 3 ст. 154 КПК». URL: shorturl.at/gktWZ
11. Коментар О. Марусяка, М. Савчина та С. Панасюка для проекту Mediasapiens (25.01.2021) «Президент відсторонив суддю Тупицького “заради відновлення справедливості”. А так можна було?». URL: shorturl.at/sxNZ0
12. Кравчук В. Особливості конституційно-правового статусу суддів Конституційного Суду України. Вісник Конституційного Суду України. 2015. № 4. С. 109-112.
13. Мілова Т.М. Статус суддів конституційного суду України в контексті вітчизняної реформи правосуддя : окремі аспекти. Наукові записки Центрально українського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія : Право. 2017. Вип. 2(спецвип.). С. 41-44.
14. Намясенко О.К. Правовий статус судді Конституційного Суду України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02 / НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. К., 2009. 19 с.
15. Намясенко О.К. Правовий статус членів органів конституційного контролю: загальний характер та порівняльний аналіз. Юридична Україна. 2007. № 2 (50). С. 10–16.
16. Намясенко О.К. Теоретичні засади поняття правового статусу судді Конституційного Суду України. Юридична Україна. 2007. № 9 (57). С. 19–24.
17. Намясенко О. К. Правові форми реалізації статусу судді Конституційного Суду України. Правове регулювання економіки. Вип. 7. 2007. С. 128–138.
18. Намясенко О. К. Характеристика поняття окремої думки судді Конституційного Суду України. Держава і право. Юридичні і політичні науки. Вип. 37. 2007. С. 182–189.

До теми 5

Нормативно-правові акти

1. Про особливу процедуру усунення Президента України з поста (імпічмент) : Закон України від 10.09.2019 № 39-IX (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/39-20>.
2. Про міжнародні договори України : Закон України від 29.06.2004 № 1906-IV (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15>.
3. Ухвала Великої палати Конституційного Суду України від 20.06.2018 № 40- у/2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v040u710-18>.
4. Рішення Конституційного Суду України від 27.03.2002 № 7-рп/2002 у справі щодо актів про обрання/призначення суддів на посади та про звільнення їх з посад. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v007p710-02>.
5. Рішення Конституційного Суду України від 27.12.2001 № 20-рп/2001 у справі про укази Президії Верховної Ради України щодо Компартії України, зареєстрованої 22 липня 1991 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v020p710-01>
6. Рішення Конституційного Суду України від 08.09.2016 № 6-рп/2016 у справі про завчасне сповіщення про проведення публічних богослужінь, релігійних обрядів, церемоній та процесій. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-16>
7. Рішення Конституційного Суду України від 14.12.2000 № 15-рп/2000 у справі про порядок виконання рішень Конституційного Суду України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-00>

8. Рішення від 24.04.2018 № 3-р/2018 у справі щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини шостої статті 216 Кримінального процесуального кодексу України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v003p710-18>
9. Рішення Конституційного Суду України від 23.12.1997 №7-зп/1997 у справі про Рахункову палату. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v007p710-97>
10. Висновок Конституційного Суду України від 25.03.1999 № 1-в/1999 у справі про внесення змін до статті 98 Конституції України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001v710-99>
11. Рішення Конституційного Суду України від 02.11.2004 № 15-рп/2004 у справі про призначення судом більш м'якого покарання. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-04>
12. Рішення Конституційного Суду України від 01.04.2008 № 4-рп/2008 у справі про Регламент Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v004p710-08>
13. Висновок Конституційного Суду України від 01.04.2010 № 1-в/2010 у справі про внесення змін до статей 80, 105, 108 Конституції України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001v710-10>
14. Рішення Конституційного Суду України від 08.09.2016 № 6-рп/2016 у справі про завчасне сповіщення про проведення публічних богослужінь, релігійних обрядів, церемоній та процесій. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-16>
15. Рішення Конституційного Суду України від 02.12.2019 № 11-р/2019 у справі щодо офіційного тлумачення положень статті 151-2 Конституції України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v011p710-19>
16. Висновок Конституційного Суду України від 11.07.2001 № 3-в/2001 у справі про надання висновку щодо відповідності Конституції України Римського Статуту Міжнародного кримінального суду. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v003v710-01>
17. Рішення Конституційного Суду України від 12.07.2000 № 9-рп/2000 у справі щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України “Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин, 1992 р.”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v009p710-00>
18. Рішення Конституційного Суду України від 27.03.2000 № 3-рп/2000 у справі про всеукраїнський референдум за народною ініціативою. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v003p710-00>
19. Висновок Конституційного Суду України від 16.12.2019 № 8-в/2019 у справі щодо відповідності законопроекту про внесення змін до статей 76 та 77 Конституції України (щодо зменшення конституційного складу Верховної Ради України та закріплення пропорційної виборчої системи) (реєстр. № 1017) вимогам статей 157 і 158 Конституції України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v008v710-19>
20. Висновок Конституційного Суду України від 16.06.2015 № 1-в/2015 у справі щодо відповідності законопроекту про внесення змін до Конституції України щодо недоторканності народних депутатів України та суддів вимогам статей 157 і 158 Конституції України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001v710-15>
21. Рішення Конституційного Суду України від 15.03.2016 № 1-рп/2016 у справі щодо офіційного тлумачення положення “на наступній черговій сесії Верховної Ради України”, яке міститься у статті 155 Конституції України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-16>

22. Рішення Конституційного Суду України від 20.12.2016 № 7-рп/2016 у справі щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень другого речення частини сьомої статті 43, першого речення частини першої статті 54 Закону України „Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб“. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v007p710-16>
23. Рішення Конституційного Суду України від 26.04.2018 № 4-р/2018 у справі щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України „Про всеукраїнський референдум“ тощо. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v004p710-18>
24. Рішення Конституційного Суду України від 25.03.1998 № 4-рп/1998 у справі щодо відповідності Конституції України нормативно-правового акта Верховної Ради Автономної Республіки Крим Закону Автономної Республіки Крим “Про обчислення часу” та Постанови Верховної Ради Автономної Республіки Крим “Про введення в дію Нормативно-правового акта Верховної Ради Автономної Республіки Крим Закону Автономної Республіки Крим “Про обчислення часу”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v004p710-98>
25. Рішення Конституційного Суду України від 02.06.1998 № 7-рп/1998 у справі щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень нормативно-правового акта Верховної Ради Автономної Республіки Крим “Про республіканський бюджет Автономної Республіки Крим на 1998 рік”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v007p710-98>
26. Рішення Конституційного Суду України від 20.03.2014 № 3-рп/2014 у справі щодо відповідності Конституції України (конституційності) Постанови Верховної Ради Автономної Республіки Крим „Про Декларацію про незалежність Автономної Республіки Крим і міста Севастополя“. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v003p710-14>
27. Рішення Конституційного Суду України від 09.02.1999 № 1-рп/99 у справі про зворотну дію в часі законів та інших нормативноправових актів. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-99>
28. Рішення Конституційного Суду України від 25.12.2003 № 22-рп/2003 у справі щодо строків перебування на посту Президента України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v022p710-03>
29. Рішення Конституційного Суду України від 28.08.2020 № 10-р/2020 у справі щодо справі щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень постанови Кабінету Міністрів України „Про встановлення карантину з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, та етапів послаблення протиепідемічних заходів“, положень частин першої, третьої статті 29 Закону України „Про Державний бюджет України на 2020 рік“, абзацу дев'ятого пункту 2 розділу II „Прикінцеві положення“ Закону України “Про внесення змін до Закону України „Про Державний бюджет України на 2020 рік“. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-20>
30. Рішення Конституційного Суду України від 28.08.2020 № 9-р/2020 у справі щодо відповідності Конституції України (конституційності) Указу Президента України „Про призначення А. Ситника Директором Національного антикорупційного бюро України“. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v009p710-20> .

Наукова література

31. Єзеров А. Неконституційність закону як підстава для перегляду судових рішень за виключними обставинами в адміністративному судочинстві. *Вісник Конституційного Суду України*. 2020. № 3. С. 112–124.
32. Єзеров А. Застосування Конституції при здійсненні правосуддя: вихідні принципи. *Конституціоналіст*. 2020. URL: <https://constitutionalist.com.ua/zastosuvannia-konstytutsii-pry-zdijsnennipravosuddia-vykhidni-pryntsypy>.
33. Єзеров А. А. Конституційна скарга і виключні обставини для перегляду справ. *Судебно-юридическая газета*. 2020. URL: <https://sud.ua/ru/news/blog/153161-konstitutsiyna-skarga-i-viklyuchni-obstavini-dlya-pereglyadu-sprav>
34. Єзеров А.А., Терлецький Д.С. Суди загальної юрисдикції та Конституційний Суд України: питання взаємодії. *Право України*. 2020. № 8. С. 223-237.
35. Кампо В. М., Овчаренко В. А. Деякі теоретичні проблеми конституційного контролю за додержанням парламентом процедури внесення змін до Конституції України. *Вісник Конституційного Суду України*. 2011. № 3. С. 64–76.
36. Мельник М., Різник С. Про межі конституційної юрисдикції та пряму дію норм Конституції України при здійсненні правосуддя. *Вісник Конституційного Суду України*. 2016. № 4-5. С. 149–159.
37. Раз Дж. Інтерпретація без витягу змісту. Філософія права і загальна теорія права. 2014. № 1-2. С. 17–35.
38. Різник С. Перевірка судами загальної юрисдикції конституційності законів України як проміжна форма конституційного контролю (у контексті права особи на конституційну скаргу). *Право України*. 2018. Вип. 12. С. 163–177.

До теми 6

1. Скомороха В.Є. Конституційна юрисдикція в Україні: проблеми теорії, методології і практики. К.: «МП Леся», 2007. 716 с.
2. Тесленко М.В. Конституційна юрисдикція в Україні. К.: Школа, 2003.
3. Тихий В.П. Конституційний Суд України: повноваження та правова природа його рішень. Законодавство України: науково-практичні коментарі. 2006. №: 10.
4. Домбровський І. Конституційний Суд України: початок нової каденції. Вісник Конституційного Суду України. 2006.

До теми 8

Нормативно-правові акти та матеріали практики

1. Доповідь Європейської комісії «За демократію через право» (Венеціанської комісії) «Європейські стандарти в сфері судочинства — систематичний огляд» (3 жовтня 2008, CDL-JD (2008) 002). URL: https://vkksu.gov.ua/userfiles/doc/perelik-dokumentiv/EU_Standarts_book_web.pdf
2. General Report of the XIVth Congress of the Conference of European Constitutional Courts on Problems of Legislative Omission in Constitutional Jurisprudence. URL: <https://www.venice.coe.int/files/Bulletin/SpecBull-legislativeomission-e.pdf>
3. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>
4. Рішення Конституційного Суду України від 25.04.2019 № 1-р(П)/2019 у справі за конституційними скаргами Скрипки Анатолія Володимировича та Бобиря Олексія Яковича щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини третьої статті 59 Закону України від 28.02.1991 № 796-XII “Про статус і соціальний

- захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va01p710-19>
5. Рішення Чернігівського окружного адміністративного суду від 24.09.2019 у справі № 2540/2686/18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/84699401>
 6. Постанова Шостого апеляційного адміністративного суду від 03.12.2019 у справі № 2540/2686/18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/86273994>
 7. Ухвала Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 22.01.2020 у справі № 2540/2686/18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/87079287>
 8. Рішення Конституційного Суду України від 04.09.2019 № 6-р(П)/2019 у справі за конституційною скаргою Жабо Тетяни Максимівни щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини третьої статті 40 Кодексу законів про працю України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va06p710-19>
 9. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного цивільного суду від 13.11.2019 у справі № 545/1151/16-ц. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/86173768>
 10. Рішення Конституційного Суду України від 13.06.2019 № 4-р/2019 у справі щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини другої статті 392 Кримінального процесуального кодексу України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v004p710-19>
 11. Рішення Конституційного Суду України від 25.06.2019 № 7-р/2019 у справі щодо відповідності Конституції України (конституційності) положення частини п'ятої статті 176 Кримінального процесуального кодексу України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v007p710-19>
 12. Ухвала Новомосковського міськрайонного суду Дніпропетровської області від 09.01.2020 у справі № 183/3256/18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/86829338>
 13. Ухвала Шевченківського районного суду м. Києва від 30.07.2019 у справі № 761/48145/18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/84303032>
 14. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Пічкур проти України». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_984
 15. Mendrei v. Hungary : Decision of the European Court of Human Rights. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=001-184612>
 16. Постанова Дніпропетровського апеляційного адміністративного суду від 22.12.2017 справа № 201/15357/17. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/71333869>

Наукова література

17. Айріян К. Б. Конституційна скарга як форма звернення до органу конституційної юрисдикції : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Київ, 2015. 20 с.
18. Бесчастний В. М., Запорожець В. І. Інститут конституційної скарги в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. Правовий часопис Донбасу. № 3(72). 2020. С. 9—20. DOI: <https://doi.org/10.32366/2523-4269-2020-72-3-9-20>
19. Бориславська О.М. Конституційна скарга : реальний механізм захисту прав людини чи чергова декларація? Український часопис конституційного права. 2017. № 1. С. 7-10.
20. Гультай М. М. Конституційна скарга у механізмі доступу до конституційного правосуддя / НАПрН України, НДІ держ. буд-ва та місцевого самоврядування. Х. : Право, 2013. 422 с.
21. Інститут конституційної скарги як засіб захисту основних прав і свобод: порівняльно-правовий аналіз / [Гецько М. М. та ін.] ; за заг. ред. Гецько М.М., Бисаги Ю.М., Белова

Д.М. ; М-во освіти і науки України, ДВНЗ "Ужгор. нац. ун-т". Ужгород : Гельветика, 2015. 225 с.

22. Лемак В.В., Петришин О.В. Конституційна скарга в Україні : проблеми механізму впровадження. Вісник Національної академії правових наук України. 2017. № 2. С. 79-88.
23. Петришин О.В., Барабаш Ю.Г., Серьогіна С.Г., Бодрова І.І. Проблеми та перспективи запровадження індивідуальної конституційної скарги в Україні: Монографія. К. : Атіка-Н, 2010. 108 с.
24. Радзівська В. В. Конституційна скарга як важлива форма захисту прав і свобод людини у Конституційному Суді України. Часопис Київського університету права. 2009. № 1. С. 103–107.
25. Селіванов А., Євграфов П. Конституційна скарга громадян в реаліях сучасності. Право України. 2003. № 4. С. 80–85.
26. Ставнійчук М.І., Єзеров А.А., Запорожець В.І., Терлецький Д.С. Конституційна скарга в діяльності адвоката : Методичні рекомендації. Х. : Фактор, 2019. 96 с.

До теми 9

Нормативно-правові акти та матеріали практики

1. Рішення Конституційного Суду України від 26.02.2019 № 1-р/2019 у справі щодо відповідності Конституції України (конституційності) статті 368-2 Кримінального кодексу України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-19>
2. Рішення Конституційного Суду України від 17.07.2018 № 6-р/2018 у справі щодо відповідності Конституції України (конституційності) пункту 12 розділу I Закону України від 28.12.2014 № 76- VIII «Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-18>
3. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 06.02.2020 у справі № 2а-5239/11/2070. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/87422598>
4. Рішення Конституційного Суду України від 07.10.2009 № 25-рп/2009 у справі щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень пункту 2 частини першої статті 49, другого речення статті 51 Закону України від 09.07.2003 № 1058-IV «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v025p710-09>.
5. Висновок Конституційного Суду України від 13.11.2019 № 5-в/2019 у справі щодо законодавчої ініціативи народу. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v005v710-19>.
6. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Полях та інші проти України». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_e71.

Наукова література

7. Савчин М. Природа актів Конституційного Суду: теоретико-методологічні аспекти. Вісник Конституційного Суду України. 2007. № 2.
8. Скомороха В.Є. Конституційна юрисдикція в Україні: проблеми теорії, методології і практики. К.: «МП Леся», 2007. 716 с.
9. Сліденко І. Тлумачення конституції. Одеса, 2002.
10. Тесленко М.В. Конституційна юрисдикція в Україні. К.: Школа, 2003.
11. Тихий В.П. Конституційний Суд України: повноваження та правова природа його рішень. Законодавство України: науково-практичні коментарі. 2006. №: 10.

12. Ткачук П. Конституційний Суд України: теоретико-правові питання діяльності. Вісник Конституційного Суду України. 2006. №: 4.
13. Ткачук П. Правові позиції Конституційного Суду України. Вісник Конституційного Суду України. 2006. № 2
14. Шемшученко Ю. Конституційний Суд України як орган конституційної юрисдикції. Вісник Конституційного Суду України. 2006. №: 4.

4. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1.	http://www.rada.gov.ua	- Веб-портал Верховної Ради України
2.	http://www.president.gov.ua	- Веб-портал Офісу Президента України
3.	http://www.kmu.gov.ua	- Веб-портал Кабінету Міністрів України
4.	https://ccu.gov.ua/index.php	- Веб-портал Конституційного Суду України
5.	https://rsu.gov.ua/	- Веб-портал Ради суддів України
6.	http://nbuv.gov.ua/	- Веб-сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського
7.	http://gntb.gov.ua/ua/	- Веб-сайт державної науково-технічної бібліотеки України
8.	http://www.ounb.km.ua/	- Веб-сайт Хмельницької обласної універсальної наукової бібліотеки
9.	http://www.adm.km.ua/	- Веб-сайт Хмельницької обласної державної адміністрації
10.	http://km-oblrada.gov.ua/	- Веб-сайт Хмельницької обласної ради
11.	http://www.khmelnysky.com/	- Веб-сайт Хмельницької міської ради
12.	https://www.univer.km.ua/	- Веб-сайт Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова

Розробник навчально-методичних матеріалів:

Викладач дисципліни:

доцент кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права, к.ю.н., доцент
_____ Ірина РИЖУК

27 серпня 2024 року

Схвалено кафедрою конституційного, адміністративного та фінансового права 28 серпня
2024 року, протокол № 1.

Завідувач кафедри _____ Олександр БУХАНЕВИЧ
28 серпня 2024 року

Декан юридичного факультету

_____ Віктор ЗАХАРЧУК
28 серпня 2024 року

Погоджено методичною радою університету __ серпня 2023 року, протокол № 1.

Голова методичної ради _____ Ірина КОВТУН
__ серпня 2023 року